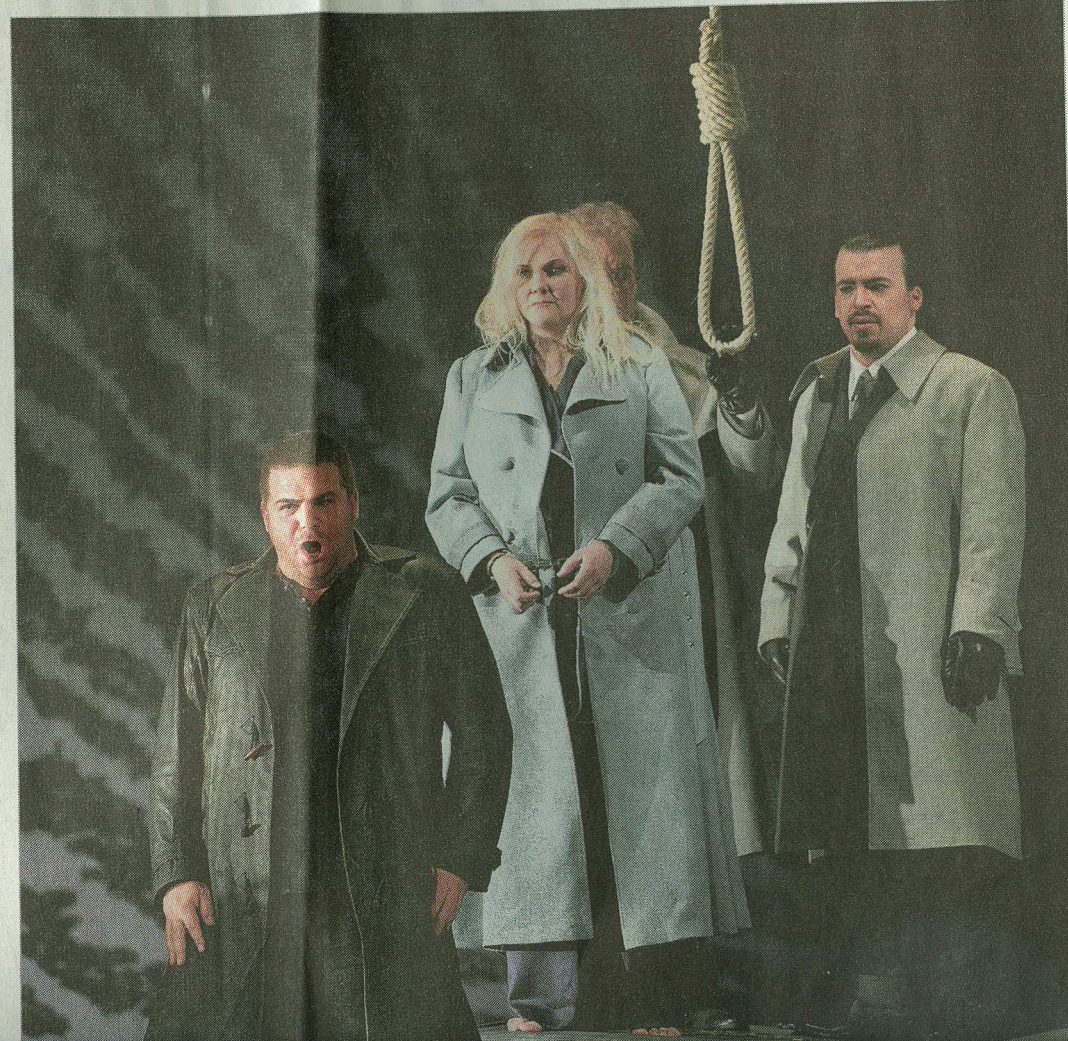

Oopperaa Itämeren laidasta laitaan

Klovni ohjaa oopperaa Pietarissa, Tukholmassa ratkotaan poliittisia jännitteitä, ja Tallinnassa pidätetään opiskelijatyttöjä. HS esittelee Itämeren ympäryskaupunkien oopperatarjontaa.

JUHA METSO

ALEXANDER KENNEY KUNGLIGA OPERAN

Daniele Finzi Pascan Aida on valojen ja värien rituaali. Amneriksen roolissa Zlata Bulitševa.

Pietari sai Pascan Aidan

Giuseppe Verdin Aida Mariinski-teatterin konserttisalissa. Ohjaus Daniele Finzi Pasca, joht. Andrei Petrenko. Päärooleissa mm. Zlata Bulitševa, Anna Markarova ja Avgust Amonov.

PIETARI. Valkeiden öiden tähdet on Pohjois-Euroopan suurin klassisen musiikin ja baletin festivaali, ja produktioita riittää: **Giuseppe Verdin Aida** koetaan festivaalin aikana jopa kaksi eri ohjausta.

Mariinski-teatterin oopperatalon puolella pyöri **Aleksei Stepanjukin** perinteinen spektiakkeliohjaus, mutta hämmästyttävän toimivasti oopperan voi ohjata ihan Mariinski-teatterin konserttisalissa – ainakin kun ohjaaja on **Daniele Finzi Pasca**.

PASCA (s. 1963) on taustaltaan

Tämän kaiken huomaa hänen oopperaohjauksissaan, joita riittää **Kaija Saariahon Kaukaisesta rakkaudesta** (Englannin kansallisoopperassa) Mariinski-teatterin *Aidaan*.

Pascan ohjaukset ovat yleensä täynnä vauhtia ja akrobatiaa. Yksi ammattiakrobaatti on lavalla nytkin, mutta tällä kertaa Pascan ote on tavanomaista mietteläämpi.

Hänen *Aidansa* on valojen ja värien rituaali. Päähenkilöt ovat Egyptin hovissa vaila mitään yksityisyyttä, jatkuvasti kuoron katseiden alla.

Jokainen ele ja ilme on tarkoitettu julkisuuteen kuin nykypäivän politiikoilla. Vain suurimmat tunteet – rakkaus ja viha – tuovat heidän yksilöitynsä esiin.

NIMIROOLISSA Anna Markarovan sopraano oli täyteläinen ja kaunis, mutta lavan varasti silti karismaattinen mezzosopraano **Zlata Bulitševa** mustasukkaisen Amnerisin roolissa. **Avgust Amonovin** te-

rihäkiksi, jonka sisällä vangittu pääpari jää odottamaan kuolemaa.

AKUSTISESTI Mariinski-teatterin konserttisali auttaa laulajia paremmin kuin kaunis vanha oopperatalo. Orkesterinkin soi upeasti, kun osa lavasta avautui perinteiseksi orkesterimontuksi. **Yasuhisa Toyotan** suunnittelema akustiikka osoittautui häikäisevän hyväksi oopperakäytössä.

Asiaa auttoi Mariinski-teatterin orkesteri, joka soitti loistavasti, vaikka sen johtajalla **Valeri Gergijevillä** oli vapaa-iltia ja puikkoa heilutti tunteuttomampi **Andrei Petrenko**.

GERGIJEV luottaa Pascaan jatkossakin. Valkeiden öiden tähdet-festivaalilla nähdään Pascan uusi näkemys **Giuseppe Verdin Requiemista** 20.–22. kesäkuuta.

Ohjaus on ennakkotietojen mukaan tyyppillistä Pascaa: solistien yllä pitäisi nähdä esi-

Lohengrin (Michael Weinius) pelastaa Elsan (Emma Vetterin) hirttotuomiolta.

Lohengrin on sijoitettu 1970-luvun Belfastiin

Richard Wagnerin Lohengrin Tukholman Kuninkaallisessa oopperassa. Ohjaus Stephen Langridge, lavastus ja puvut Conor Murphy, musiikinjohto Evan Rogister. Pääosissa Michael Weinius, Emma Vetter, Lennart Frosten, Johan Edholm, Agneta Lundgren. Kungliga hovkapellet ja Kuninkaallisen oopperan kuoro.

TUKHOLMA. Richard Wagnerin *Lohengrin* tapahtuu keskiajan Brabantissa eli nykyisen Belgian flaaminkielisellä alueella. Maa on ajautunut kaaokseen, sota uhkaa, ja hättääntynyt kansa kaipaa pelastajakseen tarumaista sotasankaria – jollainen kaikkien ihmeksi ilmaantuukin.

Terävä oopperaohjaaja oivaltaa äkkiä, että *Lohengrin*-ritari voisi olla väkevä allegoria monien kriisien repimälle ajallemme. Monissa maissa kaivataan vahvaa johtajaa näyttämään tietä ulos ahdingosta.

KUN tanskalainen **Kasper Holten** ohjasi Wagnerin *Lohengrinin* Tampereelle, hän keksi tehdä joutsenritarista eräänlaisen **Putin-hahmon**, häikäisevän superjohtajan, joka on taitava manipuloimaan

kansaa.

Viime kesänä saksalainen **Roman Hovenbitzer** ohjasi *Lohengrinin* Savonlinnan oopperajuhlilla. Olavinlinnan Lohengrin oli karismaattinen ja narsistinen taiteilijahahmo, joka perustaa oman poliittisen puolueen ja lumoo ihmisiä illuusiotaidollaan.

Tukholman Kuninkaallisen oopperan uuden *Lohengrinin* osoitetta ei ymmärrä yhtä helposti. Sotajoukkojen asut ovat eurooppalaisia ja nykyaikaisia, mutta on vaikea tietää, missä Euroopan maassa tarina on oikein tapahtuvinaan.

Käsiohjelman tutkiminen ratkaisi ongelman. Siellä on kuvia 1970-luvun Belfastista, jossa brittisotilaat yrittivät estää katolisia ja protestanttisia ääriyhtymä terrorisoimasta ja tappamasta toisiaan.

KÄSIOHJELMAN ei kuitenkaan kuuluisi olla oopperaesityksen käyttöohje. Hyvässä ohjauksessa symboliikan pitäisi olla niin selvää, että ohjaajan visio tulee näyttämöllä visuaalisesti ymmärrettäväksi.

Ainakin suomalaiselle 1970-luvun Belfast on jo kaukainen väkivaltaepäseke.

Ohjauksen pääteema on identiteettiongelma. Käsiohjelma antaa tästä mutkikkaasta aiheesta paljon monipuolista kulttuuri-psykologista tietoa ja valaisee identiteetin rakentamisen kansallispoliittista merkitystä.

Identiteettikysymyksellä ei kuitenkaan kannata vaivata liikaa päätään itse oopperaes-

ELSA-NEIDON Lohengrin ottaa puolisokseen sillä ehdolla, ettei tämä koskaan kysele hänen syntyperäänsä. Naisellinen uteliaisuus kuitenkin voittaa oopperan pahan hengen Ortrudin yllytyksestä. Rakastavaisen onni särkyä traagisesti, ja kansa menettää sankarinsa.

Michael Weiniuksen Lohengrin astuu näyttämölle melkein kuin huomaamatta. Hän näyttää aluksi arkisen karskikkaa kadunmieheltä. Weiniuksen ääni on kuitenkin joutsenritarin lyyrissävyinen, nuorekas sankaritenori, upea ja vahva instrumentti, jota ilman *Lohengrinia* ei olisi kannattanut lähteä toteuttamaan.

Pätevä mediakouluttaja tekee Weinius-Lohengrinista pian edustuskelpoisen persoonan julkisuuden näyttämön valokeilaan. Televisishow kuuluu myös ohjauksen temaattiikkaan.

KAKSI PUOLTA kamppailee Elsassassa, hyvä ja paha. Demoninen puoli voittaa lopussa, ja Elsasta tulee oopperan konna Ortrudin kaksoisolento. Se on älykäs psykoanalyttinen tulkinta.

Elsan esittäjällä Emma Vetterillä on saksalaistyyppinen valoisa ja voimakas sopraano, ja germaaniselta kaunottarelta hän myös näyttää. Juonittelijapariskunta **Agneta Lundgren** ja **Johan Edholm** ovat riittävän vahvaäänisiä laulajia.

Kuoro lauloi muuten mahtavasti, mutta tenoreista puuttui ikävä kyllä yhtenäinen sotai-

PIETARI. Valkeiden öiden tähdet on Pohjois-Euroopan suurin klassisen musiikin ja baletin festivaali, ja produktioita riittää: **Giuseppe Verdin** *Aidasta* koetaan festivaalin aikana jopa kaksi eri ohjausta.

Mariinski-teatterin oopperatalon puolella pyöri **Aleksei Stepanjukin** perinteinen spehtaakkeli ohjaus, mutta hämmästyttävän toimivasti oopperan voi ohjata ihan Mariinski-teatterin konserttisalisakin – ainakin kun ohjaaja on **Daniele Finzi Pasca**.

PASCA (s. 1963) on taustaltaan klovni ja sirkusohjaaja. Hän on Teatro Sunilin perustaja, ja Cirque du Soleil sekä Helsingin juhlatyöille tuleva Cirque Éloize ovat toteuttaneet hänen visioitaan. Pasca suunnitteli taannoin myös Torinon talviolympialaisten päätösjuhlat.

Puccinin kurtisaani hyppää 1960-luvulle

Giacomo Puccinin *Manon Lescaut* Tallinnan Estonia-teatterissa. Ohjaus **Adrejs Žagars**, lavastus **Renate Lorence**, puvut **Kristina Pasternaka**, musiikinjohto **Jüri Alperden**. Pääosissa **Aile Asszonyi**, **Mart Madiste**, **Rauno Elp**.

TALLINNA. Kevytkenkäinen 1700-luvun kaunotar *Manon* on hypähtänyt vuoden 1968 Lounais-Ranskan lomaparatiisiin latvialaisen **Adrejs Žagarsin** ohjaamassa **Giacomo Puccinin** *Manon Lescaut* -oopperassa.

ja varien rituaali. Paanenkilöt ovat Egyptin hovissa vailla mitään yksityisyyttä, jatkuvasti kuoron katseiden alla.

Jokainen ele ja ilme on tarkoitettu julkisuuteen kuin nykypäivän poliitikoilla. Vain suurimmat tunteet – rakkaus ja viha – tuovat heidän yksilöitynsä esiin.

NIMIROOLISSA **Anna Markarov**an sopraano oli täyteläinen ja kaunis, mutta lavan varasti silti karismaattinen mezzosopraano **Zlata Bulitševa** mustasukkaisen **Amnerisin** roolissa. **Avgust Amonovin** tenoriaani lämpeni hitaasti **Radames**-soturin roolissa ja toimi lopulta komeasti.

Pascan oivalluksiin kuuluu sijoittaa komeat ja aluksi abstraktin oloiset valopylväät lavan ylle.

Oopperan lopussa valopylväät tietysti laskeutuvat kalte-

Asiaa auttoi Mariinski-teatterin orkesteri, joka soitti loistavasti, vaikka sen johtajalla **Valeri Gergijevillä** oli vapailta ja puikkoa heilutti tunteuttomampi **Andrej Petrenko**.

GERGIJEV luottaa Pascaan jatkossakin. Valkeiden öiden tähdet -festivaalilla nähdään Pascan uusi näkemys **Giuseppe Verdin** *Requiemista* 20.–22. kesäkuuta.

Ohjaus on ennakkotietojen mukaan tyyppillistä Pascaa: soolistien yllä pitäisi nähdä esimerkiksi ilmapallojen varassa lentävä lapsi.

Pasca ei halua tehdä *Requiemia* ilman sirkushuveja.

Vesa Sirén

Lisää Pietarin musiikkitarjonnasta: HS.fi/kulttuuri

tajukseen tarinasta seuran karia – jollainen kaikkien ihmeksi ilmaantuukin.

Terävä oopperaohjaaja oivaltaa äkkiä, että *Lohengrin*-ritari voisi olla väkevä allegoria monien kriisien repimälle ajalle. Monissa maissa kaivataan vahvaa johtajaa näyttämään tietä ulos ahdingosta.

KUN tanskalainen **Kasper Holten** ohjasi **Wagnerin** *Lohengrinin* Tampereelle, hän keksi tehdä joutsenritarista eräänlaisen **Putin**-hahmon, häikäisevän superjohtajan, joka on taitava manipuloimaan

Käsiohjelman ei pitäisi olla oopperaesityksen käyttöohje.

HARRI ROSPU

Kevytkenkäinen *Manon* (**Aile Asszonyi**) ja hänen roistomainen veljensä (**Rauno Elp**) suunnittelevat pakoa.

idea on loistava. Lomahuvittelu saa taustakseen Euroopan hullun vuoden kuohunnan, kapiniovien opiskelijoiden ja työläisten mielenosoitukset.

Niin värikäs ja viihdyttävä ja musiikillisesti sujuva kuin esitys onkin, vuoden 1968 Etelä-Ranska näyttää Estonia-teatterin lavalla hyvin provinssialaiselta rantalomapaikalta.

Hullun vuoden dramaattisuutta ei ole osattu käyttää tehokkaasti hyväksi.

On nostalgisen hauskaa katsella 1960-luvun muotia, geometriskuvioisia kirkasvärisiä kolttuja, kankaiden kuoseja, hassuja fantasia-asuja, huonekaluja ja seinäkankaita. Glamouriakin on yritetty loihduttaa, melko kotikutoisesti tosin.

Kolmannessa näytöksessä on kohta, jossa ilotyttöjä rahdataan laivaan, lähetettäväksi uuteen maailman. Ža-

sassa, hyvä ja paha. Demoninen puoli voittaa lopussa, ja *Elsasta* tulee oopperan konnan *Ortrudin* kaksoisolento. Se on älykäs psykoanalyttinen tulkinta.

Elsan esittäjällä **Emma Vetterillä** on saksalaistyyppinen valoisa ja voimakas sopraano, ja germaaniselta kaunottarelta hän myös näyttää. Juonittelija **pariskunta Agneta Lundgren** ja **Johan Edholm** ovat riittävän vahvaäänisiä laulajia.

Kuoro lauloi muuten mahtavasti, mutta tenoreista puuttui ikävä kyllä yhtenäinen sotaisesti iskevä korkea loisto. Olisi myös odottanut, että **Evan Rogisterin** johtama *Kungliga Hovkapellet* olisi syttynyt kauniimpaan hehkuun ja vahvempaan dramatiikkaan.

Hannu-Ilari Lampila

garsin näkemyksessä he ovat muuttuneet vuoden 1968 opiskelijatyttöiksi, joita poliisi on pidättänyt mielenosoituksessa. Omat opiskeluaajat tulivat mieleen, kun näki ajan tyyppillisiin asuihin puettujen näyttien tyttöjen astuvan vuorollaan poliisiautoon.

Valloittavana *Manonina* oli vaalea sopraanokaunotar **Aile Asszonyi**, jolla on taipuisa, loistokas ja vahva ääni. Pitkärakkainen tenori **Mart Madiste** näytti aivan aidolta 1960-luvun nuorukaiselta tyylinmukaisissa tamineissaan. Tämän *Des Grieux*'n kurkkusointinen tenori ei ole kaunis, mutta yllättävän kestävä instrumentti. Mitä enemmän **Madiste** lauloi, sitä komeammalta ääni alkoi kuulostaa.

Hannu-Ilari Lampila